

KELLNERSTRAAT 31

HANNES HAASBROEK

'n Waterverskildery van die huis soos dit na voltooiing daar sou uitsien. Die glashuis is egter nooit gebou nie.

Gedurende 1977 het die Raad van die Nasionale Museum besluit om met die Stadsraad van Bloemfontein te onderhandel omtrent die verkryging van een van die laaste Victoriaanse woonhuise in die stad vir restourasie, bewaring en die inrig daarvan as 'n huismuseum wat oopgestel sal word aan die publiek vir besigtiging. In Maart 1979 het die Stadsraad finaal besluit om hierdie projek te aanvaar en kort daarna is ook die nodige ministeriële goedkeuring verkry. Die Museum het dus nou die vergunning verkry en navorsing gaan onverpoos voort om die geskiedenis van die ou huis na te spoor, omdat daar reeds vroeg in volgende jaar begin sal word met restourasiewerk.

Omring deur woonstelblokke staan hierdie Victoriaanse woonhuis te Kellnerstraat 31. Met sy rooi bakstene en boogvormige ingang beeld dit 'n stukkie rustige nostalgiese verlede uit in die dulle gejaag van Bloemfontein se stadslewe. Die Victoriaanse tydperk, gekenmerk deur die lewe en dood van Koningin Victoria (1819 - 1901) van Engeland, druk dus ook sy stempel in Bloemfontein af deur hierdie huis in Kellnerstraat, wat met sy besondere boustyl 'n uitbeelding van die lewenswyse van die gemiddelde welvarende man in daardie era was. Hoewel die Presidensie ook 'n sprekende voorbeeld is, het dit egter

verkoop, wat die bestaande dubbelverdiepingwoonhuis met sy 45 cm ondermure volgens 'n Victoriaanse styl daarop laat bou. John het Engeland op 17 November 1894 verlaat en na Suid-Afrika gekom. Na verblyf in die Kaapkolonie het hy op 1 Maart 1895 in Bloemfontein gearriveer waarna hy 'n vennootskap met W.H. Stucke in 1896 aangaan. Hy keer na Engeland terug om in die huwelik te tree, maar in November 1897 was hy alreeds terug in Bloemfontein om sy nuwe huis in Kellnerstraat te betrek. Harrison se seun, Geoffrey Marchant, is op 19 Oktober 1900 in die huis gebore. Geoffrey word later ook 'n bekende argitek verbonde aan die Johannesburgse firma Stucke, Harrison & Vennote.

meer betrekking op die presidente van die Vrystaat en nie op die gewone man in die straat nie. Die Presidensie word tans gerestoureer, maar kan nooit as 'n tipiese ou huis van ons stad geklassifiseer word nie.

In 1895 is die erf, waarop die woonhuis later gebou sou word, aan John Culverwell verkoop. Dieselfde jaar verkoop hy die erf aan Daniel Godley, wat dit weer op sy beurt aan die argitek John Edwin Harrison

Gedurende die Anglo-Boereoorlog, waartydens John en sy gesin 'n besoek aan die Kaapkolonie bring, word hierdie huis as hoofkwartier vir die Engelse besettingsmag in Bloemfontein gebruik. In Augustus 1901 verlaat hy die huis finaal en die daaropvolgende jaar bou hy vir hom 'n huis te Kellnerstraat 10. Op 5 Julie 1902 word die huis geregistreer in naam van die regering van die Oranje Rivier Kolonie wat dit van Harrison gekoop het.

Die huis in 1979 voor restourasie.

Mnr. Mungeam, Sekretaris van die Hoerhof, bewoon hierna die huis. Na Uniewording is Kellnerstraat 31 aanvanklik gereserveer as die amptelike woning van die Landmeter-generaal. Ongeveer tussen 1916 - 1924 word dit egter die bekende Arthur Deale van Deale Bros. en Deale Studios se tuiste. Mev. Madge Birt, een van Bloemfontein se oudste inwoners, het vir Arthur in sy winkel gewerk. Sy meld c.a. dat sy dikwels tennis by die Deales gespeel het en dat die huis deur 'n pragtige groot tuin omring was. Geen teken van hierdie grondtennisbaan is vandag meer sigbaar nie, omdat die erf heelwat in grootte gekrimp het sedert daardie jare. In 1928 het die nuwe Landmeter-generaal besluit om nie die woning te betrek nie, omdat hy sy eie tuiste in Bloemfontein gehad het. Hierna is die huis verhuur aan C.D. Strachan (verbonde aan die poskantoor se telegraafdienste vanaf 1928 tot 1938, teen ongeveer tien pond per maand. Volgens hulle was Kellnerstraat teen hierdie tyd reeds geteer en voorsien van elektrisiteit en 'n rioolstelsel. Toe die Strachans Kellnerstraat 31 verlaat, is dit vervolgens deur o.a. Eerwaarde Edwards (Metodiste-leraar te Tempe tydens die 2e Wêreldoorlog), Rhoades en Heunis (beide verbonde aan D.O.W.), Denisson (hoof van D.O.W.), Perks, Wessels, Jacobs, J.R.C. Boshoff (huidige stadsklerk van Bloemfontein), F.M. Donaldson (gesondheidsinspekteur van die

Die sitkamer van 'n tipiese Viktoriaanse huis.

munisipaliteit van Bloemfontein, 1/3/51 tot 21/7/71) en L. Shelton bewoon. Sedert 22 Augustus 1949 behoort dit aan die Stadsraad van Bloemfontein.

Die onderste verdieping van die huis bestaan hoofsaaklik uit 'n ruim veranda wat oorloop in 'n voorportaal; 'n ingangsportaal met 'n pragtige wentelhoustrap wat na die boonste verdieping lei; 'n klein studeerkamer; 'n ruim sit- en eetkamer elk met 'n lieflike kaggel; 'n kombuis met 'n vuurherd versier deur 'n voorkoms van rooi stene wat op die muur geverf

is; 'n opwasplek wat aanvanklik 'n strykkamer was. Op die oorspronklike plan van die huis kom ook 'n konservatorium (glashuisie) voor, maar dit is egter nooit gebou nie. Die deur wat na die konservatorium lei, is deur die Strachans toegespyker, omdat hulle klein kindertjies gehad het en bang was die kinders val daardeur. So gebeur dit dan dat die messelwerk aan die huis deur die firma F.M. Jones teen agthonderd en tagtig pond gedoen is, maar minus die bedrag van drie en twintig pond omdat die konservatorium nie gebou is nie. Die timmerwerk is deur Grimes & Bannister teen agthonderd ses en negentig pond gedoen.

Die boonste verdieping bestaan hoofsaaklik uit 'n hoofslaapkamer met sy eie kaggel, waaruit twee deure lei, een na die veranda en die ander na 'n aantrekkamer; twee klein slaapkamers en 'n badkamer.

Gelukkig is Geoffrey Harrison, seun van wyle John Edwin soos reeds genoem, nog springlewendig en kon hy die Geskiedenis-afdeling van die Museum van waardevolle inligting voorsien. Ook het hy belowe om in sy testament 'n pragtige waterverfskildery (54,6 cm x 50,8 cm) van die huis aan die Museum te bemaak. Daar word ook met die argitekfirma Stucke & Harrison & Vennote in Johannesburg, waarvan die afgetrede Geoffrey 'n vennoot was,

Die eetkamer van 'n tipiese Viktoriaanse huis.

Klein Geoffrey Marchant en sy moeder.
Kate Caroline Harrison

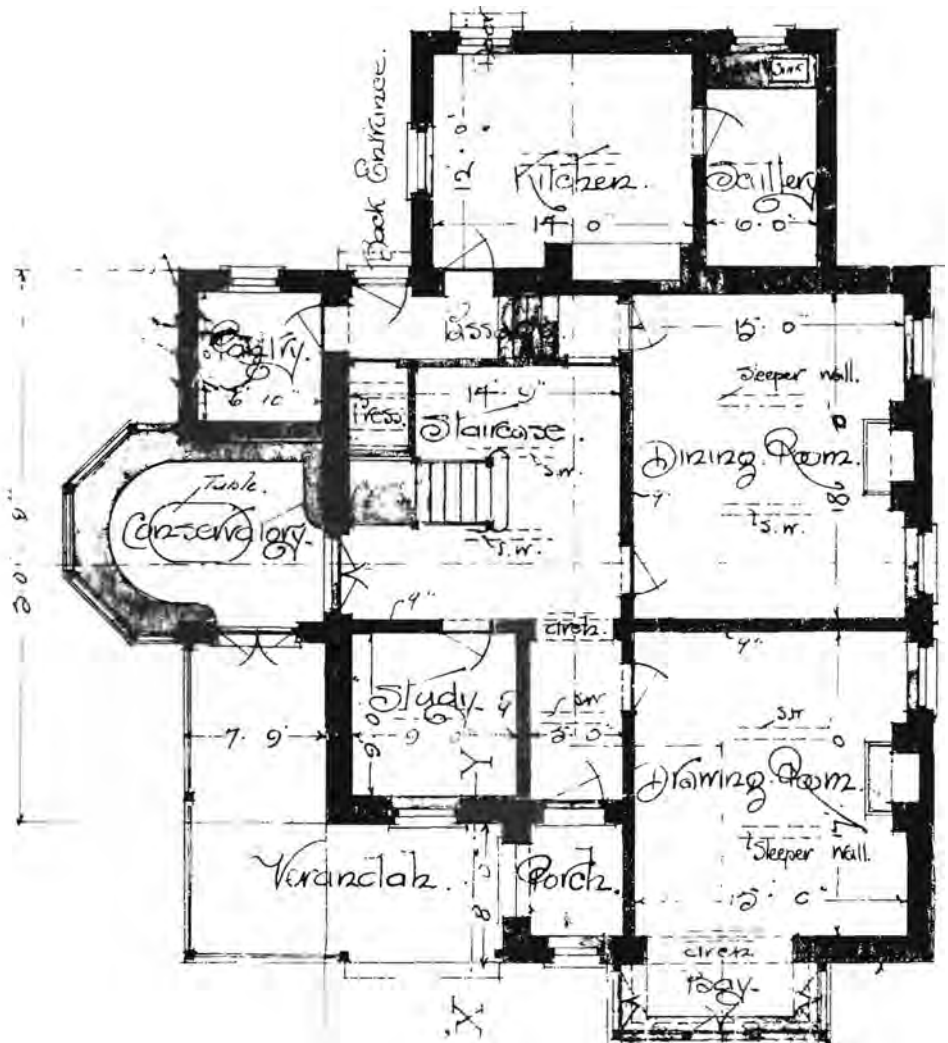

John E. Harrison, argitek en eerste eienaar.

onderhandel om die oorspronklike "linen tracings", wat nog steeds 'n duidelike plan van die huis aandui, aan die Museum te skenk. Dit word gedoen met die oog daarop om een vertrek in die huis te gebruik as uitstallokaal vir hierdie planne, die waterverfskildery, foto's ens. Die bekende Disireé Picton-Seymour, skryfster van die boek **Victorian Buildings in South Africa**, is gevra om 'n plan vir die konservatorium op te stel, sodat dit tydens restourasie aangebou kan word. Sodoende sal die huis presies lyk soos die oorspronklike planne ("linen tracings") aantoon.

Hoewel die Museum enkele Victoriaanse meubels besit, is dit nog steeds te min om reg te laat geskied aan hierdie ou statige huis se vertrekke. Skenkings in die verband word dringend gevra en sal besonder hoog op prys gestel word. Sodoende kan meubels en artikels bewaar word, nie net vir die nageslag nie, maar ook teen die aftakeling van die tyd. Enige verdere inligting wat enigeen kan verskaf rakende die ou huis, hoe gering ook al, sal baie waardeer word.

Kellnerstraat 31 - 'n "proud ou gabou" kan Adam Small tereg sê.

Grondplan van grondverdieping volgens argiteksplan.